

A bírálóbizottság értékelése

Ö. Kovács József választott témáját eddig kevésbé hasznosított lokális (nem vezetőszeri) levéltári forrásokra támaszkodva dolgozta fel. A munka három meghatározó jellemzője, tudományos eredményei: 1./ a közelmúlt-történet felidézésére alkalmazott új fogalmi, kutatás-módszertani eszköztár; 2./ a diktatúra akaratérvényesítésének megélés-történeti (tapasztalat-történeti) nézőpontú vizsgálata a tulajdonától több hullámban megfosztott magyarországi agrártársadalom kollektivizált termelési rendszerekbe szorítása, a történeti parasztság felszámolása során; 3./ a szerző a vizsgálat közepette a számba jöhető társ- és rokontudományok majd mindegyikét hasznosítani igyekszik, így a munka egyike a – Magyarországon még kevésbé meghonosodott – ún. társadalomtudományos történetírásnak. A leírásban példák sokasága ismerhető meg arról, hogy az egyközpontú és egylényegű (diktatórikus) politikai akarat is meglehetősen eltérő módon realizálódott a különböző helyi közösségekben, illetve (országban belüli) régiókban.

A munkával kapcsolatos kritikai észrevételek szóvá tették, hogy a szerző vizsgálati szempontjait – alighanem azok számossága miatt – nem minden esetben és nem minden téren juttatta koherensen érvényre. Vonatkozik ez elsősorban a kollektivizálási ambíció koherens folyamatként való megjelenítésére. A hasznosított forrásanyag és a jelölt vizsgálati szempontjai nem mindenben tükrözik konzekvensen azt az összetettséget, ami az értekezés tárgyát képező korabeli átalakulási folyamat rapszodikusságát jellemezte, miáltal a munka címe és annak tartalma sincs teljesen szinkronban. A magyar – kelet-németországi (NDK) összevetés egyelőre inkább az összehasonlító vizsgálatok szükségére irányítja a figyelmet, semmint annak – a szerző által is hangsúlyozott – kívánalmait teljesítené.

A munka – fentebb nevesített – új tudományos eredményei érdemben gazdagítják a korszakra vonatkozó ismereteket, illetve a magyar történettudományt. A bizottság az MTA doktora cím odaítélését javasolja.